

ABSTRAKT

Tato práce, nazvaná *Dialekt caipira*, se zabývá jedním z dialektů brazilské portugalštiny, jeho historickou a sociologickou formací a jeho lingvistickými charakteristikami. První kapitola obsahuje výklad pojmu *dialekt* a *dialektologie* v souladu se studii uskutečněnými v této oblasti. Představuje vývoj dialektologických výzkumů od mladogramatiků až po dnešek. Zahrnuje teorii variability Williama Labova, jenž se odklání od tradičního synchronního přístupu k jazyku jako k homogennímu předmětu studia, a provádí výzkumy, které zahrnují variabilní užití jazyka a jeho lingvistické, společenské a stylistické determinanty. V souladu s Chambersem a Trudghillem jsou, kromě jiného, představeny společenské vrstvy, se kterými se při studiu jazyka setkáváme, a které mají za daných okolností obecné tendence k užívání určitých stylů řeči. Poté jsou stanoveny termíny, které budou během práce používány.

Druhá kapitola se zabývá brazilskou hovorovou portugalštinou. Nastihuje historickou formaci jazyka v Brazílii a společenské faktory, které ji ovlivňovali. Představuje vznik jazyka *língua geral*, umělého jazyka vytvořeného jezuitskými misionáři pro účely evangelizace. Tento jazyk byl hojně užíván v prvních stoletích v koloniální společnosti a obzvláště pak ve státě São Paulo, který je jednou z oblastí, v nichž se vyskytuje studovaný dialekt. Ve stejné kapitole se osvětluje přínos indiánských a afrických jazyků do lexika brazilské portugalštiny a jejich vliv na fonetické a gramatické změny v tomto jazyce. Jsou představeny některé rysy brazilské hovorové portugalštiny společné pro jazyk venkovských společenských skupin i městských vrstev. Následuje historický přehled dialektologických studií v Brazílii a výčet významných intelektuálů, kteří se na nich podíleli. V neposlední řadě se kapitola zaobírá brazilskými lingvistickými atlasy a jejich přínosem pro znalost variant portugalštiny.

Třetí kapitola se již plně věnuje studovanému dialektu. Představuje význam slova *caipira* v kontextu brazilských reálií a osvětluje historickou a společenskou formaci lidí, kteří jsou slovem *caipira* nazýváni. Vysvětluje význam průzkumných výprav nazvaných *bandeiras* v tomto procesu, přičemž určuje oblasti, kde se dialekt vyskytuje. Dále pojednává o lingvistických charakteristikách samého dialektu, tedy o stránce fonologické, morfologické, syntaktické a lexikální. Tyto charakteristiky jsou mnohdy společné i pro další varianty brazilské portugalštiny. Nakonec je zdůrazněna potřeba přijmout jazykovou rozmanitost Brazílie.

Klíčová slova: dialekt caipira, dialektologie, sociolingvistika, brazilská hovorová portugalština